

امیر منصور

amirmansour78@yahoo.com

نغمه های آسمانی
در
صفحه های ۷۸ دور فارسی

تردیدی نیست که بهترین خوانندگان ایرانی در اواخر دوره قاجار و مقارن آغاز ضبط صفحه در ایران، خاستگاهی مذهبی داشته اند. این ادعا به روشنی برای هنرمندانی چون سید احمد خان، آقا حسین تعزیه خوان، قلی خان شاهی، عارف و اقبال بدیهی به نظر می رسد و برای گروهی بیشتر و بسیاری از خوانندگانی که آثاری از ایشان ضبط نشده و باقی نمانده است، با بررسی مختصری قابل اثبات می باشد. این خاستگاه، فراهم آورنده شرایط لازم برای پدید آمدن یک دسته بندی خاص یعنی صفحه هایی از نغمه های آسمانی چون قرائت قرآن، اذان و مناجات در کنار سایر دسته بندی های شناخته شده تر، نظیر موسیقی قشون، ساز تنها، آواز، تصنیف، سرود، آثار کمیک و بازیگری و اپرت ها در صفحه های ۷۸ دور فارسی است.

جناب دماوندی، موجد سنت

آخرین صفحه ای که در سال ۱۲۹۱ شمسی (۱۹۱۲ میلادی) توسط صدابرداران کمپانی

گرامافون در تهران ضبط می شود، بشارت گشایش باب جدیدی است که افتخار آن متعلق به استاد برجسته آواز ایران، جناب دماوندی می باشد. روی اول این صفحه با شماره قالب 3963ae و شماره کاتالوگ 14-12596 اذان در مایه بیات ترک و همراه با ترجمه فارسی است و روی دوم آن با شماره قالب 3964ae و شماره کاتالوگ 14-12597 مناجات در بیات کرد می باشد. بر برچسب هر دو روی صفحه، به خطا عبارت تار میرزا اسدالله خان نیز درج شده است. تصویر برچسب نسخه ای از این صفحه که تولید سال ۱۹۱۸ میلادی در کلکته هندوستان می باشد، مشاهده می گردد.

طاهرزاده، اولین پیرو

دو سال بعد و در سال ۱۲۹۳ شمسی (۱۹۱۴ میلادی) که ابوالحسن خان اقبال السلطان، درویش خان، باقرخان رامشگر، عبدالله خان دوامی و سید حسین طاهرزاده برای اجرای کنسرت و

ضبط صفحه در تفلیس حضور دارند، بابتی که در زمینه ضبط نغمه های ملکوتی اذان و مناجات ، توسط جناب دماوندی گشوده شده، با ضبط صفحه مناجات با لیل مونارک رکورد (MONARCH-RECORD) مورد پیروی و حمایت سید حسین طاهرزاده قرار می گیرد. این مناجات در دستگاه شور می باشد که در روی اول آن (شماره 98366) گوشه های قرچه و رضوی و در روی دوم (شماره 98367) ، گوشه حسینی اجرا شده است و یکی از آخرین آثار ضبط شده در تفلیس و یادگاری نفیس از مرحوم طاهرزاده می باشد.

تاج اصفهانی، تذکری دیگر

صفحه دیگری که در یک روی آن اذان و در روی دیگر آن مناجات وجود دارد، اثری است متعلق به تاج اصفهانی که در سال ۱۳۱۵ شمسی و پس از گذشت ۲۲ سال از اقدام سید حسین

طاهرزاده ، در شهر حلب در سوریه ضبط و بر روی صفحه های سودوا با شماره صفحه ۱۲۷۳ منشر شده است. اگر چه در این فاصله طولانی ۲۲ ساله صفحه های فراوانی ضبط و منتشر شده است اما نگارنده تاکنون به اسناد یا صفحه هایی که دال بر ضبط اذان یامناجات توسط هنرمندان دیگر باشد دست نیافته است. روی اول صفحه ۱۲۷۳ سودوا با شماره قالب ۲۹۳۷، اذان و روی دوم آن با شماره قالب ۲۹۳۸، مناجات می باشد.

سعادت‌مند قمی، ادامه راه

کمپانی موزیکال رکورد، در زمره اولین نسل صفحه های خود که بین سال های ۱۳۲۶ تا ۱۳۳۰ شمسی در تهران ضبط و برای تکثیر و تولید به انگلستان ارسال شده، صفحه ای با شماره 132 دارد که روی اول آن با شماره 11797 اذان با صدای سعادت‌مند قمی است و نصرالله عشقی، یکی از صاحبان سهام موزیکال رکورد نیز به تقلید از صفحه اذان جناب دماوندی، ترجمه اذان را انجام داده

است. روی دوم این صفحه نیز، مناجات با صدای سعادت‌مند قمی و دارای شماره 11798 می باشد.

ذبیحی، آخرین نوا

کمپانی شهرزاد که عمده ترین رقیب موزیکال رکورد در ضبط صفحه در دهه ۱۳۳۰ شمسی به حساب می آمد با ضبط دو صفحه از سید جواد ذبیحی، به تولید آخرین صفحه های ۷۸ دور از نغمه های آسمانی که در دسترس می باشد مفتخر گردیده است.

صفحه اول که فاقد شماره کاتالوگ می باشد، مناجاتی از سید جواد ذبیحی است که در سال ۱۳۳۲ شمسی توسط کمپانی شهرزاد منتشر شده است.

صفحه دیگر که به نظر می رسد بعد از صفحه مناجات (شهرزاد با برچسب آبی تیره) ضبط و تولید شده باشد دارای برچسب قرمز رنگ شهرزاد است. روی اول این صفحه که دارای کد S.H.C می باشد قرائت آیاتی از قرآن مجید و روی دوم که با کد S.H.D مشخص می گردد اذان می باشد.

